

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2024-71-22F
Rīgā

01.08.2025.

Nr. 6-6/37

Zemkopības ministrijai
pasts@zm.gov.lv

Par dzīvnieka īpašnieka atbildību nodrošināt, lai dzīvnieks netraucētu un neapdraudētu cilvēkus vai citus dzīvniekus

Tiesībsargs, izskatot vairākus iedzīvotāju iesniegumus par kaimiņos esošo dzīvnieku radīto traucējumu (riešana, gaudošana, smakas), pēc savas iniciatīvas ir ierosinājis pārbaudes lietu par dzīvnieka īpašnieka atbildību nodrošināt, lai dzīvnieks netraucētu un neapdraudētu cilvēkus vai citus dzīvniekus, vērtējot, vai šobrīd spēkā esošais tiesiskais regulējums ir pietiekami efektīvs, lai nodrošinātu iedzīvotāju tiesības dzīvot labvēlīgā vidē. Pārbaudes lietas ietvaros tika pieprasīta informācija Pārtikas un veterinārajam dienestam (turpmāk – PVD), Rīgas valstspilsētas pašvaldības policijai (turpmāk arī – RVP policija), Zemkopības ministrijai, kā arī aptaujātas visas Latvijas Republikas pašvaldības.

[1] Tiesiskie un faktiskie apstākļi

[1.1] 2024. gada 14. martā Saeima pieņēma likumu "Grozījumi Dzīvnieku aizsardzības likumā" (turpmāk – Grozījumi), kas stājas spēkā 2024.gada 1.jūlijā, paredzot Ministru kabinetam pilnvarojumu izdot jaunus noteikumus attiecībā uz mājas (istabas) dzīvnieku labturību un aizsardzību ar mērķi noteikt skaidrākas un mūsdienām aktuālas prasības dzīvnieku aizsardzības jomā.

Secīgi 2024. gada 1. jūlijā spēku zaudēja 2006.gada 4.aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr. 266 "Labturības prasības mājas (istabas) dzīvnieku turēšanai, tirdzniecībai un demonstrēšanai publiskās izstādēs, kā arī suņa apmācībai" (turpmāk - Noteikumi Nr.266) un stājas spēkā 2024.gada 25.jūnija

Ministru kabineta noteikumi Nr. 411 "Mājas (istabas) dzīvnieku labturības un aizsardzības noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.411), kuros vairs netika iekļauta tiesību norma, ka mājas (istabas) dzīvnieka īpašniekam vai turētājam ir pienākums nodrošināt, lai mājas (istabas) dzīvnieks (smaka, riešana vai gaudošana) netraucētu mājas vai apkārtnes iedzīvotājus, jo objektīvi minētais var arī nebūt saistīts ar trūkumiem dzīvnieka labturībā.

[1.2] Dzīvnieku aizsardzības likums (turpmāk arī – DzA likums) nosaka pienākumu dzīvnieka īpašniekam nodrošināt, lai dzīvnieks netraucētu un neapdraudētu cilvēkus vai citus dzīvniekus¹. Par šā likuma pārkāpumiem personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības. Personas saukšana pie administratīvās vai kriminālās atbildības neatbrīvo šo personu no pienākuma atlīdzināt likuma pārkāpumu rezultātā nodarītos zaudējumus. Ja dzīvnieka īpašnieks neveic likumā minētās darbības, atbildīgo iestāžu amatpersonas savas kompetences ietvaros var dzīvnieku konfiscēt likumā noteiktajā kārtībā.²

DzA likuma 57. pantā gan iepriekš, gan šobrīd ir noteikta administratīvā atbildība dzīvnieka īpašniekam tikai par dzīvnieku labturības prasību pārkāpumiem. Līdz ar to objektīvi par dzīvnieka riešanu, gaudošānu vai tā radītu smaku, ja tā nav saistīta ar labturības pārkāpumiem kopš 2024. gada 1. jūlija tā īpašniekam administratīvā atbildība vairs nav piemērojama, jo šādu atbildību neparedz neviens no DzA likuma X nodaļā definētajiem administratīvajiem pārkāpumiem.

Papildus tam DzA likuma 5.panta trešā daļa nosaka, ka "Ja dzīvnieka īpašnieks nespēj pildīt šā panta otrajā daļā minētos pienākumus, dzīvnieku atsavina personai, kas spēj pildīt šos pienākumus, nodod dzīvnieku patversmei vai nogalina normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā." Dzīvnieku atsavināšanu veic PVD vai pašvaldības.

Zemkopības ministrijas viedoklis

[1.3] Šobrīd spēkā esošie normatīvie akti tieši neregulē jautājumu attiecībā par suņa riešanu, tomēr DzA likuma 5. panta otrās daļas 3. punkts nosaka dzīvnieka īpašnieka pienākumu nodrošināt, lai dzīvnieks netraucētu un neapdraudētu cilvēkus, tā pasargājot personas tiesiskās intereses, kā arī noteikumi Nr. 411 nosaka dzīvnieka īpašnieka pienākumus. Dzīvnieku radīto traucējumu spektrs var būt ļoti plašs (suņu riešana, gaiļu dziedāšana, govju maušana, kaķu

¹ DzA likums, 5.panta otrās daļas 3.punkts;

² Turpat, 12.pants;

ņaudēšana utt.), tāpat ir dažādi apkārtējie apstākļi un mitekļa atrašanās vieta (blīvi apdzīvotas pilsētas teritorija, daudzdzīvokļu ēka vai lauku teritorija).

Kompetentās iestādes veiktajās pārbaudēs vērtē gan dzīvnieku radīto trokšņu cēloņus, gan arī dzīvnieku aromātu rašanās iemeslus, kas var būt sekas dzīvnieku aizsardzības un labturības prasību pārkāpumiem vai cietsirdībai pret dzīvnieku. Par normatīvajos aktos noteiktā dzīvnieku īpašnieka pienākuma nepildīšanu, ja traucējumu radīšana nav saistīta ar dzīvnieka labturības prasību pārkāpšanu vai cietsirdīgu izturēšanos pret dzīvnieku, nav paredzēta administratīvā atbildība, jo minētais pārkāpums ir novēršams. Ja kompetentā iestāde (PVD vai pašvaldības iestāde) konstatē noteiktā DzA likuma 5.panta otrās daļas 3.punkta pārkāpumu, tā var izdot administratīvo aktu, kurā noteikts pienākums atbilstošā veidā un termiņā novērst pārkāpumu dzīvnieku turēšanas jomā. Ja dzīvnieka īpašnieks vai turētājs noteikto pienākumu neizpilda, administratīvā akta izpildes nodrošināšanai dzīvnieku īpašniekam vai turētājam piemēro piespiedu naudu saskaņā ar Administratīvā procesa likumu.

Tāpat pastāv iespēja atsavināt dzīvnieku personai, kas spēj pildīt noteiktos dzīvnieka īpašnieka pienākumus, vai nodot dzīvnieku patversmei vai nogalināt normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā. Vienlaikus dzīvnieks būtu atsavināms tikai tajos gadījumos, kad tiek apdraudēta dzīvnieka veselība vai dzīvība.

Papildus Zemkopības ministrija norādījusi, ka cilvēka pamattiesībās saskaņā ar Satversmes 105. pantu ietilpst arī tiesības uz īpašumu, tostarp dzīvnieku turēšanu, un visiem uzliktajiem pienākumiem un ierobežojumiem attiecībā uz dzīvnieka turēšanu jābūt samērīgiem. Kompetentās iestādes izskata katru iespējamo tiesību normu pārkāpumu individuāli, vērtējot ne tikai dzīvnieka īpašnieka vai turētāja rīcību, bet arī iesniegto sūdzību pamatotību.

PVD viedoklis

[1.4] Likumdevējs DzA likuma 9. panta pirmās daļas 1. punktā ir noteicis PVD kompetenci veikt uzraudzību un kontroli vietās, kur tiek turēti mājas (istabas) dzīvnieki. DzA likuma 9. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktā kompetence ir skatāma kopā ar Ministru kabineta 2005. gada 22. februāra noteikumu Nr.142 "Pārtikas un veterinārā dienesta nolikums" 2. un 3. punktā noteiktajiem iestādes mērķiem un funkcijām, secinot, ka PVD veiktā uzraudzība un kontrole ir vērsta uz dzīvnieku kā justspējīgas būtnes aizsardzības un labturības nodrošināšanu, nevis šī dzīvnieka iedarbību uz apkārtējo vidi, sabiedrību. Proti, PVD pārbauc laika veic novērtējumu, kas ir saistīts ar paša dzīvnieka veselību un labsajūtu, dzīvnieka fizioloģisko un etaloģisko vajadzību

nodrošināšanu un tā aizsardzību, taču PVD nevērtē mājas (istabas) dzīvnieku vai to izkārņījumu radīto smaku, kā arī dzīvnieku radīto trokšņu ietekmi uz cilvēku veselību, jo šie jautājumi ir saistīti ar sabiedrisko kārtību, cilvēka dzīves kvalitāti un veselību nevis dzīvnieku tiesību aizsardzību.

PVD atzīst, ka troksnis mūsdienās neapšaubāmi ir atzīts par nozīmīgu cilvēka dzīves kvalitāti un veselību ietekmējošu faktoru³ un personām ir konstitucionāla ranga tiesības uz valsts aizsardzību no trokšņa. Vienlaikus PVD uzskata, ka pastāvošais tiesiskais regulējums ir pietiekams, lai nodrošinātu gan dzīvnieku īpašnieku, gan apkārtējo iedzīvotāju tiesības.

Statistika

[1.5] PVD 2022. gadā saņēmis 875 sūdzības par iespējamiem dzīvnieku labturības prasību pārkāpumiem, 2023. gadā tika saņemtas 910 sūdzības, savukārt 2024. gada pirmajā pusē⁴ tika saņemtas 567 sūdzības. Minētajās sūdzībās ir norāde uz labturības prasību pārkāpumiem, tostarp dzīvnieku gaudošanu, riešanu un radītajām smakām.

RVP policija norāda, ka laika posmā no 2023. gada 1. janvāra līdz vēstules sagatavošanas brīdim⁵, uzsākti 84 administratīvo pārkāpumu procesi 2023. gadā, 2024. gadā – 21. Savukārt kopš 2024. gada 1. jūlija Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departaments ir saņēmis vienu iesniegumu, bet RVP policijā reģistrēts 151 notikums.

Apkopojot visu Latvijas Republikas pašvaldību sniegtās atbildes, Tiesībsarga birojs konstatē, ka laika posmā no 2024.gada 1.jūlija, kad spēku zaudēja tiesību norma, par ko bija paredzēta administratīvā atbildība, gandrīz visās pašvaldībās turpinās sūdzību saņemšana par dzīvnieku radīto traucējumu (gaudošana, riešana, smakas, u.c.). Lielākajās pašvaldībās vai valstspilsētās sūdzību skaits attiecīgi ir lielāks, piemēram:

- 1) Liepājā saņemtas 13 sūdzības par dzīvnieku radītajiem traucējumiem, tostarp, par gaudošanu, riešanu, smakām;
- 2) Daugavpilī saņemtas 7 sūdzības par suņu riešanu, 18 izsaukumi par riešanu un viens izsaukums par smaku;
- 3) Kuldīgas novadā saņemts 1 iesniegums par suņa riešanu, gaudošanu un 34 izsaukumi par dažādiem mājdzīvnieku radītiem traucējumiem (gaudošana, riešana, klaiņošana);

³ Satversmes tiesas 2009.gada 19.novembra sprieduma lietā Nr. 2009-09-03 16.2.punkts;

⁴ Līdz 2024.gada 24.maijam - statistikas apkopošanas brīdim saistībā ar tiesībsarga informācijas pieprasījumu;

⁵ Līdz 2024.gada 17.maijam;

- 4) Jēkabpilī reģistrēti 33 notikumi, no kuriem 1 gadījumā iedzīvotāji sūdzējušies par suņa gaudošanu un riešanu un 3 gadījumos - par smakām un antisanitāru apstākļu radīšanu;
- 5) Aizkraukles novada pašvaldībā saņemtas 8 sūdzības par suņa riešanu, smakām, gaudošanu, kas arī ir aktuālākie miera traucēšanas iemesli iedzīvotājiem.

Pašvaldību viedoklis

[1.6] Lielākā daļa pašvaldību norāda, ka tiesiskais regulējums nav pietiekams, lai pasargātu iedzīvotāju tiesības uz labvēlīgu vidi dzīvnieku radīto traucējumu gadījumā un novērstu to atkārtošanos, jo vairs nav paredzēta administratīvā atbildība par dzīvnieku radīto traucējumu, ja vienlaikus nav pārkāpti dzīvnieku labturības noteikumi. Pašvaldību policijām nav juridisku ietekmēšanas līdzekļu, kā vien pārliecināties par labturības prasību ievērošanas pārbaudi un preventīvām pārrunām, lai varētu atrisināt sūdzības par dzīvnieku traucējošu riešanu, gaudošanu, smakām, u.c. Preventīvie pasākumi ne vienmēr spēj sasniegt mērķi - novērst dzīvnieka radīto traucējumu un panākt, lai tas neatkārtotos. Iepretim agrāk pastāvošajai administratīvajai atbildībai šobrīd iedzīvotājiem jāiet garais ceļš caur tiesu civiltiesiskā kārtībā, tādējādi iedzīvotājos aug neapmierinātība ar pašvaldības policijas nespēju risināt šādus jautājumus, ja preventīvie pasākumi nav devuši rezultātu.

Tikai retos gadījumos mājas (istabas) dzīvnieka objektīvi traucējošai uzvedībai vai radītajam kaitējumam ir cēlonisks sakars ar labturības noteikumu pārkāpumu. Dzīvnieka uzvedība var izrietēt no dzīvnieka šķirnes īpatnībām, veselības stāvokļa vai psiholoģiskajām īpatnībām, bet pašvaldībām nav attiecīgo speciālistu, lai objektīvi varētu izvērtēt minētos apstākļus un sniegtu dzīvnieka īpašniekam (turētājam) attiecīgus norādījumus, lai pasargātu iedzīvotāju tiesības uz labvēlīgu vidi.

Administratīvā procesa ietvaros var tikt pieņemts lēmums par dzīvnieka izņemšanu, ja tā īpašnieks nav spējīgs nodrošināt DzA likumā noteikto pienākumu ievērošanu. Vienlaikus pašvaldības norāda, ka dzīvnieka izņemšana būtu vērtējama kā galējs līdzeklis.

[1.7] Rīgas valstspilsētas pašvaldība norāda, ka pašreizējais normatīvais regulējums nav pietiekams, lai pasargātu iedzīvotājus no dzīvnieku turēšanas pārkāpumu radītajām sekām. Iepriekš normatīvie akti aizliedza ar dzīvnieku smaku, riešanu vai gaudošanu traucēt iedzīvotājus, taču pašreiz regulējums aizliedz traucēt un apdraudēt cilvēku (vai dzīvnieku), nekonkretizējot, kas saprotams ar jēdzienu "traucēšana". Likumdevējs ir noteicis, ka, lai identificētu dzīvnieka īpašnieka pienākuma neizpildi, ir jākonstatē abi apstākļi vienlaikus – gan dzīvnieka radīts apdraudējums, gan ar to radītais traucējums. Ne visi traucējumi rada apdraudējumu, bet visi apdraudējumi rada traucējumu. Likums

nosaka iespēju dzīvnieku konfiscēt likumā noteiktajā kārtībā. Tai seko nodošana patversmei vai eitanāzija. Tomēr šajā gadījumā iztrūkst “likumā noteiktā kārtība”, kura nekur nav noteikta. Tā kā dzīvnieku radītās skaņas un smakas vairs netiek uzskatītas par dzīvnieku labturības pārkāpumu, pašvaldībai vairs nav arī tiesību konfiscēt dzīvnieku Administratīvās atbildības likuma noteiktajā kārtībā. Sūdzības par dzīvnieku vokalizāciju vai smakām gandrīz visos gadījumos attiecas uz daudzdzīvokļu mājas dzīvokļos turētiem dzīvniekiem. Dzīvokļu īpašnieku savstarpējās attiecības ir privāto tiesību regulācijas priekšmets. Tikai dzīvokļu īpašnieku kopība pati var regulēt jautājumu – atļaut vai neatļaut turēt dzīvniekus daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā, u.c. ar dzīvniekiem vai šo māju saistītos jautājumus.

[1.8] Tikai skaitliski nelielā daļā pašvaldību šobrīd spēkā esošais tiesiskais regulējums šķiet pietiekams, norādot, ka dzīvnieku radītais traucējums visbiežāk ir sekas, kas ir radušās dzīvnieku labturības vai turēšanas noteikumu neievērošanas gadījumos, un tās ir iespējams novērst ar preventīva rakstura pārrunām vai administratīvās atbildības piemērošanu par labturības noteikumu neievērošanu. Vienlaikus būtiski norādīt, ka šajās pašvaldībās sūdzību skaits par dzīvnieku radīto troksni, smaku vai citu traucējumu nav vai ir niecīgs.

Atsevišķā pašvaldībā konstatēts, ka par mājdzīvnieku riešanu uzsākti administratīvā pārkāpuma procesi pēc Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 11.1. panta par sabiedriskās kārtības traucēšanu, pārkāpjot vispārpieņemtās uzvedības normas un traucējot personas mieru.

Pašvaldību priekšlikumi:

- 1) Atjaunot administratīvo atbildību par dzīvnieku radītu traucējumu (troksni, smaku u.c.), kas dotu pašvaldības policijai plašākas iespējas reāli ietekmēt neapzinīgos dzīvnieku īpašniekus, sākotnēji aizrādot, bet gadījumos, kad dzīvnieka īpašnieks nenovērš pārkāpuma cēloņus, piemērot administratīvo sodu;
- 2) Atsevišķu pašvaldību priekšlikumā pastāv ierosinājums deleģēt pašvaldībām tiesības to saistošajos noteikumos noteikt dzīvnieku īpašniekiem pienākumu nodrošināt, lai mājas (istabas) dzīvnieks (smaka, riešana vai gaudošana) netraucētu mājas vai apkārtnes iedzīvotājus;
- 3) Precizēt kritērijus administratīvās atbildības piemērošanai;
- 4) Izstrādāt vadlīnijas pašvaldībām par rīcību šādos gadījumos;
- 5) Veicināt sabiedrības izpratni par atbildīgu mājdzīvnieku turēšanu – izglītojošas kampaņas, u.c.

[2] Tiesībsarga biroja vērtējums

[2.1] Latvijas Republikas Satversmes 115. pants nosaka: „Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.” Ikvienam cilvēkam ir tiesības dzīvot labvēlīgā vidē jeb vidē, kas neapdraud personas veselību un labklājību. Valstij ir pienākums ierobežot dažāda veida piesārņojumu, tostarp gaisa, ūdens, zemes un trokšņu piesārņojumu.⁶ Savukārt Satversmes 111. pants paredz, ka “Valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu.” Satversmes 111. pantā ietvertās tiesības uz veselību citstarp ietver arī tiesības uz veselīgiem vides apstākļiem.⁷

Tiesībsarga birojs, izvērtējot spēkā esošo normatīvo regulējumu, tā pieņemšanas procesu un realizāciju praksē, ņemot vērā pašvaldību viedokli un statistiku, kad dzīvnieka radīts traucējums nav saistīts ar labturības noteikumu pārkāpumu, secina, ka **šobrīd spēkā esošais normatīvais regulējums nav pietiekami efektīvs, lai samērīgi aizsargātu apkārtējo cilvēku tiesības uz labvēlīgu vidi no mājas (istabas) dzīvnieka gaudošanas, riešanas, smakām u.c. traucējuma.**

[2.2] Tiesībsarga birojs secina, ka DzA likumā noteiktais pienākums nodrošināt, lai dzīvnieka īpašniekam vai turētājam piederošais dzīvnieks netraucētu un neapdraudētu citus cilvēkus vai dzīvniekus, ir iekļauts kā deklaratīvs pienākums, proti, tiesību normai neseko praksē reālas, samērīgas, efektīvi realizējamas tiesiskas sekas pienākuma neievērošanas gadījumā.

Ja dzīvnieka īpašnieks nespēj pildīt šā panta otrajā daļā minētos pienākumus, dzīvnieku atsavina personai, kas spēj pildīt šos pienākumus, nodod dzīvnieku patversmei vai nogalina normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.⁸ Tiesībsarga birojs secina, ka šobrīd dzīvnieka atsavināšana ir vienīgās tiesiskās sekas, kas paredzētas par DzA likuma 5.panta otrās daļas pienākumu nepildīšanu, taču tās ne visos gadījumos ir samērīgas, jo **dzīvnieka atsavināšana būtu uzskatāms kā galējs solis nevis efektīvi piemērojams ceļš katru reizi, kad tiek konstatēts dzīvnieku radīts traucējums, kas nav saistāms ar labturības noteikumu pārkāpumu.** Pie tam, kā to norāda pašvaldības, normatīvajos aktos nav noteikta atsavināšanas kārtība, bet administratīvā pārkāpuma ietvaros dzīvnieka konfiskāciju ar labturības noteikumu pārkāpšanu nesaistītu pārkāpumu dēļ, nav iespējams veikt.

DzA likuma 9.panta pirmā prim viens daļa nosaka, ka pašvaldība saistībā ar mājas (istabas) dzīvnieku labturības uzraudzību un kontroli ir tiesīga izdot administratīvu aktu, kurā noteikts

⁶ https://www.tiesibsargs.lv/tiesibu-jomas/vairak-par-tiesibam-dzivot-labveliga-vide/#_ftn2;

⁷ Satversmes tiesas 2017.gada 19.decembra sprieduma lietā Nr. 2017-02-03 16.punkts;

⁸ DzA likuma 5.panta trešā daļa;

pienākums atbilstošā veidā un termiņā novērst pārkāpumu dzīvnieku labturības jomā. Taču arī šajā gadījumā Tiesībsarga birojs vērš uzmanību, ka tiesību norma ir vērsta uz dzīvnieku labturības noteikumu ievērošanu, nevis dzīvnieka īpašnieka vai turētāja pienākumu rūpēties, lai viņam piederošais dzīvnieks netraucētu apkārtējos iedzīvotājus.

Tiesībsarga birojs pievienojas pašvaldību viedoklim, ka **nepieciešams izstrādāt vienotu tiesisku regulējumu** gadījumos, kad mājas (istabas) dzīvnieks traucē apkārtējos iedzīvotājus un šāda rīcība vai traucējums nav saistīts ar labturības noteikumu pārkāpumu. Tiesībsarga biroja ieskatā, **administratīvā atbildība izslēgta nepamatoti, kas līdz Noteikumu Nr. 411 spēkā stāšanās dienai bija efektīvs, pašvaldībām pazīstams un noteikts tiesisks mehānisms, kā rīkoties, ja preventīvi pasākumi mājas (istabas) dzīvnieku traucējumu gadījumā nenovērš tūlītēju traucējumu.**

Administratīvais sods ir ietekmēšanas līdzeklis, kas tiek piemērots administratīvo pārkāpumu izdarījušajai personai, lai aizsargātu sabiedrisko kārtību, atjaunotu taisnīgumu, sodītu par izdarīto pārkāpumu, kā arī atturētu administratīvo pārkāpumu izdarījušo personu un citas personas no turpmākas administratīvo pārkāpumu izdarīšanas.⁹ Ņemot vērā minēto, **Tiesībsarga birojs norāda, ka administratīvais sods dzīvnieka īpašniekam vai turētājam ne tikai kalpotu kā efektīvs ietekmēšanas līdzeklis, bet pēc būtības ir vērsts uz atkārtotu pārkāpumu novēršanu.**

[2.3] Papildus Tiesībsarga birojs vērš uzmanību, ka pašvaldības izteikušas nepieciešamību konkretizēt dzīvnieka radīto traucējumu un/vai apdraudējumu. Šajā sakarā Tiesībsarga birojs norāda, ka tiesiskā regulējuma izstrādes laikā nepieciešams izvērtēt, kāds ir efektīvākais veids dzīvnieku radītā traucējuma konstatēšanai, piemēram, vai ir nepieciešams uzskaitīt konkrētus dzīvnieku radītos traucējumus un/vai apdraudējumus kā priekšnoteikumu administratīvā pārkāpuma konstatēšanai vai atstāt atklātu tiesību jēdzienu, pašvaldībām pašām to piepildot ar saturu, kādos gadījumos paredzamas tiesiskas sekas dzīvnieka īpašniekam vai turētājam pārkāpuma gadījumā.

Valstij attiecībā uz pamattiesībām ir pienākums gan tās ievērot, gan aizsargāt, gan arī nodrošināt. Lai valsts rīkotos saskaņā ar pamattiesībām, tai jāīsteno virkne pasākumu – gan pasīvie, piemēram, neiejaukšanās personas tiesībās, gan aktīvie, piemēram, nodrošinot personas individuālo vajadzību apmierināšanu. No Satversmes izriet ne tikai valsts pienākums atturēties no iejaukšanās personas

⁹ Administratīvās atbildības likuma 13.pants;

tiesībās, bet arī pienākums veikt šo tiesību nodrošināšanai nepieciešamās darbības.¹⁰ Ņemot vērā minēto, **valstij ir pozitīvs pienākums rūpēties, lai tiktu izstrādāts tāds tiesisks regulējums, kas var pasargāt iedzīvotāju tiesības uz labvēlīgu vidi un veselību dzīvnieku radīto traucējumu gadījumā.**

[2.4] Pārbaudes lietas ietvaros Tiesībsarga birojs pievērsis uzmanību arī mājas(istabas) dzīvnieku audzētavu jomai, kas objektīvi var radīt apkārtējo iedzīvotājiem traucējumu tajās esošo dzīvnieku radītā trokšņa un smaku gadījumā. Tiesībsarga birojs konstatē, ka pretēji patversmēm, kuru darbību un reģistrēšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2024. gada 25. jūnija noteikumi Nr. 412 "Noteikumi par dzīvnieku patversmēm un dzīvnieku viesnīcām"¹¹, nepastāv tāds tiesiskais regulējums, kas noteiktu konkrētas prasības audzētavu reģistrācijai un darbībai apkārtējo iedzīvotāju tiesību uz labvēlīgu vidi kontekstā. Līdzīgu viedokli ir norādījis arī PVD, uzskatot, ka, pastāvot objektīviem apstākļiem un izvērtējumam par mājas (istabas) audzētavu ietekmi uz apkārt dzīvojošo cilvēku dzīves kvalitāti, ir iespējams lemt par ierobežojumu noteikšanu attiecībā uz mājas (istabas) dzīvnieku audzētavu atrašanās vietām, piemēram, nosakot, ka šādas audzētavas nevar atrasties daudzīvokļu mājās, ciemata teritorijās.

Šajā sakarā Tiesībsarga birojs aicina izvērtēt ne tikai administratīvās atbildības ieviešanas nepieciešamību dzīvnieku radīto traucējumu gadījumā, bet iespējamo mājas (istabas) dzīvnieku audzētavu izveides un darbības tiesisko regulējumu ar nolūku izvērtēt, kā objektīvi pasargāt iedzīvotāju tiesības uz labvēlīgu vidi.

[3] Rekomendācijas

[3.1] Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 25.panta pirmo un trešo punktu, pabeidzu pārbaudes lietu Nr. 2024-43-27M ar rekomendāciju Zemkopības ministrijai **līdz 2025.gada 1.novembrim:**

- 1) nodrošināt tāda normatīvā regulējuma izstrādi, kas paredz konkrētu tiesisku mehānismu, kā pasargāt iedzīvotāju tiesības uz labvēlīgu vidi gadījumos, kad dzīvnieka īpašnieks vai turētājs nepilda pienākumu nodrošināt, lai tam piederošais vai turējumā esošais dzīvnieks netraucētu citus cilvēkus un/vai dzīvniekus, ja traucējums nav saistīts ar dzīvnieka labturības prasību neievērošanu;

¹⁰ Satversmes tiesas 2008. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007- 23-01 7. punkts un 2012. gada 6. jūnija sprieduma lietā Nr. 2011-21-01 7. punkts;

¹¹ Piemēram: persona pirms patversmes vai viesnīcas darbības uzsākšanas iesniedz PVD vietējās pašvaldības saskaņojumu patversmes vai viesnīcas darbībai norādītajā adresē.

- 2) izvērtēt mājas (istabas) dzīvnieku audzētavu izveides un darbības tiesiskā regulējuma pietiekamību un atbilstību Dzīvnieku aizsardzības likuma 5.panta otrās daļas 3.punktam.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 25. panta ceturto daļu atzinumam ir rekomendējošs raksturs. Līdz ar to atzinums nav pārskatāms vai pārsūdzams.

Tiesībsarga vietniece

Ineta Piļāne